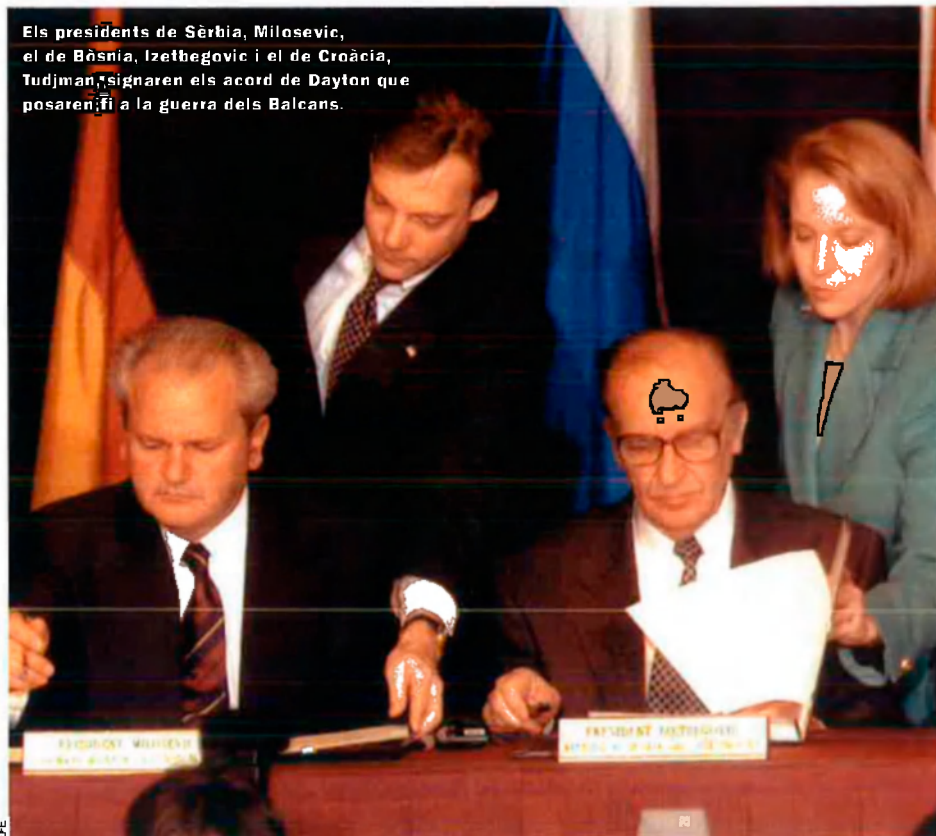

El 21 de novembre del 1995, en la base militar de la ciutat nord-americana de Dayton, Ohio, els presidents de Sèrbia, Croàcia i Bòsnia posaven la seua signatura sobre uns acords que tancaven la més sagnant guerra europea de la segona meitat del segle passat. El 14 de desembre es ratificava el document final, a París, avalat també per les signatures dels llavors presidents de França, EUA, Rússia, Alemanya i del primer ministre britànic.

Els acords de Dayton van establir dues entitats: la Federació de Bòsnia i Hercegovina i la República Srpska (sr.); tres ètnies: els "bosníacs" (una denominació que va substituir la de "musulmà" de l'època comunista, per evitar connotacions religioses, sovint errònies; encara que aquí, a Occident, es continua parlant d'ells com "bosnianomusulmans", o, senzillament, "musulmans"), i els serbobosnians i els croatobosnians, que van ser proclamats pobles constituents; es van crear les bases per a un exèrcit únic, i poca cosa més. El caràcter mixt del Govern (tres presidents, per assegurar una representació ètnica constant) prometia garantir la funcionalitat del nou estat. I la subordinació a una autoritat internacional (*The Guardian* va titllar d'"autoritzacions colonials" les de l'alt represen-

Els presidents de Sèrbia, Milošević, el de Bòsnia, Izetbegović i el de Croàcia, Tuđman, signaren els acords de Dayton que posaren fi a la guerra dels Balcans.

Què queda de Dayton?

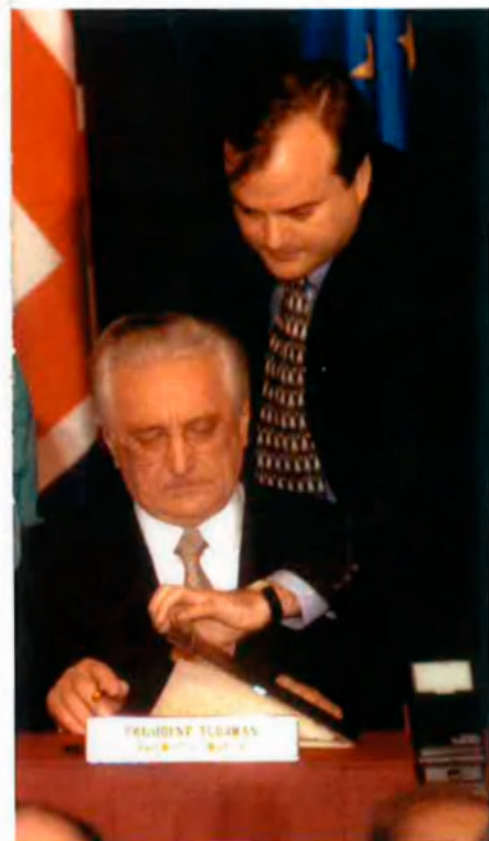
tant) durant el període transitori que encara dura (si és que acaba algun dia) retallava les seues possibilitats d'actuació.

Però abans de res, els acords de Dayton legitimaven el repartiment territorial entre els bel·ligerants, com a modalitat que –paradoxalment– havia de garantir la indivisibilitat de Bòsnia. Una altra contradicció implícita: encara que Croàcia i Sèrbia negaven (i han continuat negant) qualsevol implicació directa en el conflicte armat (qualificat de guerra civil), van haver de ser els presidents d'aquests estats els qui garantiren el compliment i el respecte als acords.

Els acords van ser venuts com a solució miraculosa contra la guerra i les massacres incessants. En efecte, la guerra va cessar. Però, deu anys més tard, el fracàs de la construcció d'una societat civil moderna és patent, les re-

lacions interètniques continuen sent tenses, pocs expulsats han tornat a les seues cases, els principals acusats per crims de guerra (Mladic i Karadžić) continuen en llibertat i les estructures del Govern ètnicament mixt funcionen entre promeses i amenaces de la comunitat internacional. Srebrenica, símbol de la tragèdia bosniana, ha quedat al territori controlat per la República Srpska, on els musulmans no poden acudir ni tan sols per commemorar els aniversaris de la massacre. Bé, poden anar-hi, però corren el risc de veure's agredits. Un influent intel·lectual bosnià deia, fa ja un parell d'anys, que s'havia sentit més optimista durant la guerra que després d'aquests anys de pau. La primera frase dels acords de Dayton, en què "les parts" es comprometien a "recrear, en un període al més breu possible, condicions normals de vida a Bòsnia i Hercegovina", avui sona com a compromís irònic. Què en queda, doncs, d'aquests famosos acords?

Per no quedar, no queden ni els firmants. Dos d'ells han mort (els llavors presidents de Bòsnia i de Croàcia), i el tercer (l'expresident de Sèrbia) passa els dies en una cel·la a Holanda. La secretà-

ria d'estat dels EUA, Condoleezza Rice, va convocar els representants del Govern bosnià amb motiu del desè aniversari dels acords, amb la idea d'intentar convèncer-los per modificar el concepte de govern compartit, que no fa més que aprofundir les divisions ètniques i religioses. De fet, tothom en parla, de revisar els acords de Dayton, però les aspiracions són diametralment oposades.

Els bosnians musulmans continuen vivint els acords com una recompensa al bàndol serbi que legitima les ocupacions territorials realitzades mitjançant massacres de la població civil i la tristament cèlebre neteja ètnica. L'únic futur de la federació el veuen en el reforçament de l'autoritat del Govern central. Esperen que la revisió de la Constitució possibiliti la unificació de les normes, de les lleis i la reforma de la policia, entre altres coses.

Els nacionalistes serbobosnians, en canvi, trauen una altra conclusió del fracàs virtual de la convivència, resumida de manera simplificada en el tradicional "cada ovella amb sa parella". Encara

que divisions ulteriors basades en la pertinença ètnica estan mal vistes per la comunitat internacional, ells compten que la manca de resultats done per bona la situació.

Aquesta situació permet als nacionalistes croats i serbis captenir-se amb una actitud pragmàtica. Esperar esdeveniments, alhora que esporàdicament fan accions de sabotatge de la fràgil construcció daytoniana.

Però el fet és que el futur de Bòsnia depèn, en primer lloc, encara que siga indirectament, del seu veí oriental. La Sèrbia post-Milosevic té, actualment, tres assumptes pendents: el de Kosovo, que ja ha estat molt pregonat i mediatitzat; el de Montenegro, que és el més recent i que els governants serbis miren de no dramatitzar gaire, i la qüestió de la República Srpska, que continua larvada.

Promoguda per Javier Solana, l'associació de Sèrbia i Montenegro –que localment anomenen la *solanada* (una ironia que ho diu tot)– s'ha convertit en un model de mal funcionament polític i administratiu (amb escàndols i conflictes

L'anell del pescador

Silvestre Vilaplana

El papa ha mort. L'anell del pescador, màxim símbol del poder a l'Església Catòlica, ha desaparegut... I si les profecies de Nostradamus i sant Malaquies fossin certes?

Una apassionant novel·la d'intriga en el tancat món Vaticà actual

Quan deixàvem de ser infants

Gemma Pasqual i Eserivà

La República, la guerra civil, la derrota... el desencís. Dos amics viuen la perduda definitiva de la infantesa; l'un esdevindrà un famós actor de teatre, l'altre un dels millors poetes de la nostra llengua: Vicent Andrés Estellés.

Un retrat ple de lirisme amb una prosa excel·lent

Barcanova

La ciutat bosniana de Sarajevo va ser una de les més castigades durant la guerra dels Balcans. Els cossos s'amuntegaven als carrers.

permanents). El nombre de ciutadans serbis que veuen l'amenaça de separació de Montenegro com un alleujament augmenta cada vegada més. El fet que una comunitat de 600.000 habitants exigisca representativitat igualitària enfront de l'altra, de 8 milions d'habitants, es considera un llast per al desenvolupament polític i econòmic de Sèrbia. La majoria dels partits polítics serbis sembla que hi estan d'acord, amb aquesta manera de pensar, de manera que, quan s'hi veuen obligats per les circumstàncies, en parlen amb la boca petita, d'aquesta qüestió. De fet, la Unió Europea sembla més preocupada pel futur d'aquesta federació que els mateixos serbis.

Kosovo, en canvi, és el cavall de batalla de tots els polítics serbis que conformen la coalició en el Govern, formada pels radicals (el partit de Vojislav Seselj, el neofeixista que actualment resideix a Holanda, en la mateixa presó que Milošević), els socialistes (el partit de l'abans esmentat expresident) i el partit de Vojislav Kostunica, el "nacionalista democràtic", com el van anomenar a Occident en l'eufòrica fase de l'enderrocament de Milošević. "Kosovo està perdut des del 1999, i nosaltres no tenim abso-

lutament cap autoritat més sobre aquest territori", repeteix sense parar l'exministre d'Exteriors serbi, Goran Svilanović. Ell acusa durament la majoria dels seus col·legues d'"enganyar el poble" amb afirmacions il·lusòries, en compte de preparar l'opinió pública als canvis que vindran inexorablement i de concentrar els seus esforços en la lluita per proporcionar les millors condicions possibles a la població sèrbia que continua a Kosovo. Mentrestant, Belgrad es limita a afirmar clar i ras allò que no està disposada a acceptar, amb propostes contradictòries i confuses sobre la solució que li convindria. La no-negotiable "menys que independència i més que autonomia" dels uns alterna amb una nebulosa proposta del president de Sèrbia de crear dues entitats a Kosovo, una perspectiva que recorda la cantonalització de Bòsnia i que horroritza la comunitat internacional, decebuda per l'èxit del model ja aplicat.

A pesar de les proclames tan sorolloses dels polítics serbis de "no deixar perdre ni un pam de la terra sagrada sèrbia", entre la població comença a obrir-se camí un nou punt de vista sobre la conveniència de mantenir Kosovo dins de Sèr-

bia. "Suposem—deia un ciutadà serbi, en un fòrum d'opinió de la Belgradense Ràdio B92— que Kosovo continue a Sèrbia. Si apliquem la mateixa proporcionalitat que en el cas de la nostra associació amb Montenegro, hauríem de preparar-nos per tenir ministres kosovesos en el nostre parlament, algun president i, potser, Hashim Thaçi (exlíder de la guerrilla kosovesa, convertit en polític) com a ministre de Defensa! De totes maneres, què podem fer amb 2 milions de persones que ens veuen com enemics? Ens queixem del seu creixement demogràfic dins de Kosovo, però us imagineu què passaria si s'estengueren pel sud de Sèrbia o si començaren a instal·lar-se a Belgrad? Què se'n vagen!"

Sèrbia, a més, es veu assetjada per problemes per tots els flancs: per la situació de les minories nacionals al nord, a Vojvodina —durament criticada pel Parlament europeu—, pels musulmans de Sandjak, a la zona fronterera amb Montenegro, i pels albanesos de la vall de Preshevo. La subdesenvolupada Sèrbia, doncs, no té en la pràctica prou forces per retenir Kosovo. De fet, sis anys després de la finalització del conflicte, i a pesar de canvis polítics i institucionals, cap autoritat sèrbia ha estès la mà a la comunitat albanokosovesa, no s'ha responsabilitzat —ni tan sols ha expressat cap sentiment de pesar— de les fosses comunes plenes de cadàvers d'albanokosovesos que van sorgir sota l'aeroport de Batajnica, prop de Belgrad, o dels frigorífics amb cadàvers que es van trobar en les aigües del Danubi, per esmentar-ne només alguns exemples. La batalla interna enfronta els partidaris d'amollar el llast de Kosovo a canvi d'una acceleració de l'entrada de Sèrbia en la Unió Europea, i els qui consideren que es pot aconseguir la partició de la província rebel.

Hi ha també una altra tendència, directament referida a Bòsnia. Els serbis més radicals consideren que el reconeixement de la independència del Kosovo agranaria de colp la determinació de la comunitat internacional de no permetre redissenyar les fronteres als Balcans, i legitimaria el dret d'autodeterminació de la república Srpska. Una espècie de bescanvi de Kosovo pels territoris bosnians.

Gani Jakupi